

Utbildningsinspektion i Bogesunds rektorsområde

Brunns skola	Förskoleklass, grundskola årskurserna 1–3
Tvärreds skola	Förskoleklass, grundskola årskurserna 1–6
Bogesunds skola	Förskoleklass, grundskola årskurserna 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt grundskolorna i Bogesunds rektorsområde den 21-22 mars 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. I granskningen behandlas även skolans arbete med att främja elevernas lärande, kunskapsuppdraget, och att överföra grundläggande värden, demokratiuppdraget. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästa inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna i rektorsområdet, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Bogesunds rektorsområde intervjuades rektor och biträdande rektor och elevvårdspersonal. Därutöver intervjuades ett urval lärare, elever samt föräldrar vid Brunns skola, Tvärreds skola samt Bogesundsskolan. Inspektörerna besökte även förskoleklasserna samt lektioner företrädesvis i årskurserna 2 och 6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av rektorsområdet

Brunns skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	21
Förskoleklass	6
Grundskola	24

Tvärreds skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	25
Förskoleklass	14
Grundskola	62

Bogesundsskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	117
Förskoleklass	43
Grundskola	300

Bogesundsskolan ligger centralt i Ulricehamn, Tvärreds skola ligger cirka två mil från centrum och Brunns skola cirka 1 mil från centrum. Eleverna i de två sistnämnda skolorna kommer huvudsakligen från landsbygden kring de små samhällena Brunn och Tvärred. I Brunns skola går elever i förskoleklass och årskurserna 1–3. Bogesundsskolan och Tvärreds skola har elever från förskoleklass och årskurserna 1–6. Eleverna i Bogesundsskolan kommer huvudsakligen från centrala Ulricehamn. Andelen familjer som har sin bakgrund i andra länder är cirka 12 procent. Vid de två mindre skolorna är elevunderlaget vikande. Nästan alla elever som går i Brunns skola fortsätter sin skolgång i Bogesundsskolan. Bogesundsskolans elever går sedan vidare till Stenbocksskolan som har årskurserna 7–9.

Helhetsbedömning

Kunskaper

Inspektörerna konstaterar utifrån kvalitetsredovisningarna de tre senaste åren att alla elever i årskurs 5 inte når upp till kravnivån för de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik. Över tid varierar resultatet något i dessa ämnen något. Det är omkring 6–10 procent av eleverna som inte når kravnivån för de nationella proven, och ämnet svenska visar en negativ trend. För att eleverna ska kunna nå målen vid utgången av årskurs 9, bör skolorna därför vidta relevanta åtgärder för att öka måluppfyllelsen. Inspektörerna vill här framhålla vikten av att ha fungerande rutiner för att fånga upp och ge stöd till elever med svårigheter. Inspektörerna bedömer att dessa rutiner inte fungerar fullt ut som det är tänkt, framför allt vid Bogesundsskolan. Den handlingsplan för elever i behov av särskilt stöd och stimulans som nyligen utarbetats, förutsätter att det i första hand är arbetslagen som skall vidta åtgärder för att upptäcka och ge stöd till elever som är i behov av särskilt stöd. Vid Brunns skola och Tvärreds skola

finns en etablerad samverkan mellan lärare. Inspektörerna har emellertid uppfattat att samverkan kring undervisningen i praktiken inte fungerar för flertalet arbetslag vid Bogesundsskolan. Den samverkan som finns mellan olika lärare tycks mer bygga på enskilda personers engagemang än en kontinuerlig samverkan inom arbetslagen. Detta får till följd att planeringen och genomförandet av stöd till elever inte kan fungera fullt ut. Vid inspektionen framkommer bland annat att åtgärdsprogram är av varierande kvalitet och inte alltid upprättas för elever i behov av stöd. Skolans ledning bör därför se till att en kontinuerlig samverkan mellan skolans personal utvecklas. Att skolans personal samverkar har betydelse för att alla elever får en likvärdig utbildning och för progression i elevens lärande. Skolans ledning bör också tillförsäkra sig om att elever som är i behov av svenska som andraspråk får undervisning i det ämnet fullt ut.

Elevernars kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, engelska och matematik följs inte upp och utvärderas av skolorna enligt inspektörernas bedömning och detta arbete bör förbättras. Lärare hänvisar till att de olika arbeten eleven samlar i sin portfolio kan vara ett sätt att visa elevens utveckling för både elev och föräldrar. Denna utgör dock igen dokumentation av elevens utveckling i de olika ämnena i förhållande till kursplanemålen. Brunnsskola har påbörjat arbetet med att tydligare dokumentera elevens kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen. Avsaknaden av en kontinuerlig uppföljning av kunskapsutvecklingen i övriga ämnen än svenska, engelska och matematik vid skolorna avspeglas också i de individuella utvecklingsplanerna. I många fall saknas där en tydlig koppling till de nationella kunskapsmålen och de ämnen som tas upp är i huvudsak ämnena svenska och matematik. Avsaknaden av övriga ämnen i de individuella utvecklingsplanerna tyder på att eleverna inte är medvetna om kunskapsmålen för andra ämnen. Skolorna bör därför intensifiera arbetet med att få eleverna mer medvetna om kunskapsmålen i samtliga ämnen. Enligt kvalitetsredovisningen som upprättades 2006 bedöms elevers möjlighet till inflytande som väldigt gott. Vid intervjuer med elever och vid iakttagelser i verksamheten framkommer dock att elevinflytandet ofta begränsas till att eleverna kan välja arbetssätt och arbetsformer. Eleverna bör enligt inspektörernas bedömning ges större möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll, särskilt gäller det de högre årskurserna vid Bogesundsskolan.

Normer och värden

Inspektörernas bedömning är att alla skolor har ett mycket aktivt värdegrundsarbete, bland annat för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Enligt kvalitetsredovisningen har detta gett till resultat att eleverna i större utsträckning visar förståelse för andra och blivit bättre på att lösa konflikter. Den bilden bekräftas också av de elever som inspektörerna samtalat med. I den trivselenkät som skolorna genomför framgår dock att det finns elever som inte trivs i skolan eller i klassen och som saknar arbetsro. Detta kan tyda på att alla elever inte känner sig trygga och ansträngningar för att förhindra förekomsten av trakasserier och kränkningar bör därför fortsätta. I övrigt är inspektörernas intryck att kontakten mellan de vuxna och eleverna är mycket god och tillitsfull vid de tre skolorna. Skolornas likabehandlingsplaner motsvarar inte de krav som ställs.

Ledning och kvalitetsarbete

Skolledningen består av rektor och biträdande rektor. Skolornas lärare menar att det är svårt för rektorn att känna till den dagliga verksamheten vid de tre skolorna och upplever inte att rektorn är helt förtrogen med deras arbete. De

framhåller dock att rektorn i stor utsträckning känner till och ger personalen stort stöd i komplicerade elevärenden. Sammantaget bedömer inspektörerna att rektor är förtrogen med verksamheten. Rektorn bör dock stärka sitt ledarskap för skolornas utveckling, bland annat inom de områden som nämnts tidigare. Enligt skolornas personal vilar ansvaret för skolornas utveckling i praktiken på dem själva. Arbetslagsrepresentanterna i den skolutvecklingsgrupp som bildats styr i viss mån utvecklingsarbetet. Detta kan dock enligt inspektörerna inte ersätta ett tydligt ledarskap för skolornas utvecklingsuppdrag. Inspektörerna vill här uppmärksamma att rektorn även har ansvar för förskoleverksamheten inom sitt ansvarsområde, se vidare kommunrapporten.

Rektorsområdet har väl utarbetade rutiner för uppföljning, utvärdering och kvalitetsredovisning och samtliga arbetslag i skolorna är på ett förtjänstfullt sätt involverade i detta arbete. Generellt sett har skolornas personal stor kännedom om hur kommunens övergripande kvalitetsuppföljning är tänkt att fungera. All personal är involverad i arbetet med att följa upp kommunens prioriterade mål och de mål som formulerats i rektorsområdets gemensamma arbetsplan. Det har dock enligt personalen till viss del inneburit att möjligheten att föra pedagogiska diskussioner och att tala sig samman i frågor som är angelägna för den egna skolan blivit begränsad. Inspektörerna bedömer att det systematiska kvalitetsarbetet i varje skola i högre grad bör fokuseras på skolornas egna behov av förbättringsarbete. Exempelvis visar inspektionen att skolorna brister i kvalitetsarbetet med att följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Skolornas kvalitetsarbete utgår från en arbetsplan som beslutats av rektorn. Arbetsplanen är enligt inspektörernas bedömning inte tillräckligt förankrad bland skolornas personal. Elevernas medverkan i utarbetandet av arbetsplanen bör enligt inspektörerna förbättras.

Brister som måste åtgärdas och förbättringsbehov

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Tvärreds skola och Bogesunds skola gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo94).
- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever som är i behov av särskilda stödåtgärder (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk bedrivs inte enligt kursplanen för ämnet utan ges som stöd (2 kap. 16 § grundskoleförordningen).

Dessutom finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Arbetsplanen bör i högre utsträckning förankras hos skolornas personal och eleverna bör ges möjlighet att medverka i utarbetandet av arbetsplanen.
- Skolorna bör analysera varför andelen elever som inte når upp till kravnivån i de nationella ämnesproven har ökat för att på sikt förbättra måluppfyllelsen.
- I Bogesundsskolan bör personalen samverka i högre utsträckning för att se till att det finns en progression i elevernas lärande och kring elever i behov av särskilt stöd.
- Elevernas möjlighet till inflytande bör förbättras och öka med stigande ålder.

- Skolorna bör intensifiera arbetet med att få eleverna mer medvetna om kunskapsmålen i övriga ämnen än svenska och matematik.
- De individuella utvecklingsplanerna bör i högre grad vara kopplade till de nationella målen.
- Rektorn bör stärka sitt ledarskap för skolornas utveckling.
- Det systematiska kvalitetsarbetet bör i högre grad utgå från skolornas egna behov av förbättringsarbete.

Bedömningar

Kunskaper

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att varje elev skall nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Inspektörerna granskar om utbildningen ger kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Vidare granskas vilka förutsättningar kommun och skola ger för att eleverna skall nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inspektionen bedömer här Resultat på nationella prov Differenser mellan klasser/-skolor Könrelaterade skillnader	Bedömning De statliga kraven inom området uppfylls i väsentliga delar utom när det gäller: Resultat på nationella prov Skolorna redovisar att flera elever inte når kravnivån i svenska, engelska och matematik vid de nationella ämnesproven i årskurs 5. Inspektörerna bedömer att skolorna bör analysera varför andelen elever som inte når upp till kravnivån i de nationella ämnesproven har ökat för att på sikt förbättra måluppfyllelsen.
---	--

1.2 Genomförande av utbildningen

Inspektionen bedömer här Utgångspunkt i uppdraget Utrymme för olika kunskapsformer Elevernas ansvar och inflytande Samverkan	Bedömning De statliga kraven inom området uppfylls i väsentliga delar utom när det gäller: Samverkan Enligt läroplanen skall alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande och uppmärksamma och hjälpa elever i behov av särskilt stöd.
--	---

	I Bogesundsskolan finns arbetslag men samverkan inom arbetslagen är begränsad och beror enligt skolans lärare mer på personliga initiativ än ett för skolan gemensamt förhållningssätt. Skolans rutiner för att ge stöd för elever i behov av stöd förutsätter en samverkan inom arbetslagen. I Bogesundsskolan bör personalen samverka i högre utsträckning för att se till att det finns en progression i elevernas lärande och kring elever i behov av särskilt stöd. Elevernas ansvar och inflytande Enligt läroplanen skall läraren se till att elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Att skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers rätt till inflytande och påverkan. Representanter för eleverna skall också medverka i utarbetandet av skolans arbetsplan. Enligt rektorsområdets kvalitetsredovisning bedöms elevinflytandet som gott. Vid lärar- och elevintervjuer samt iakttagelser i verksamheten uppfattar inspektörerna att elevernas inflytande vid de högre årskurserna oftast begränsas till att få välja arbetssätt och arbetsformer men inte innehåll. Särskilt gäller det de högre årskurserna vid Bogesundsskolan. Vid samtal med elever framkommer också att eleverna inte är medvetna om målen i andra ämnen än svenska, engelska och matematik. Inspektörerna bedömer att skolorna bör intensifiera arbetet med att få eleverna mer medvetna om kunskapsmålen i övriga ämnen än svenska och matematik. Elevernas möjlighet till inflytande bör förbättras och öka med stigande ålder.
--	---

1.3 Anpassning av verksamheten och särskilt stöd

Inspektionen bedömer här Individanpassning av läran- det Särskilt stöd och åtgärdspro- gram	Bedömning De statliga kraven inom området uppfylls i väsentliga delar utom när det gäller: Särskilt stöd och åtgärdsprogram Enligt grundskoleförordningen skall rektorn ansvara för att åtgärdsprogram upprättas för elever som är i behov av särskilt stöd. Vid samtal med lärare och vid genomgång av dokumentation framkommer att åtgärdsprogram inte alltid upprättas för elever som behöver särskilt stöd. Inspektörerna bedömer att skolorna inte uppfyller författningarnas krav beträffande åtgärdsprogram.
---	---

1.4 Kunskapsuppföljning och kommunikation av resultat

Inspektionen bedömer här Uppföljning av elevers kunskaper Kommunikation av resultat	Bedömning De statliga kraven inom området uppfylls i väsentliga delar utom när det gäller: Uppföljning av elevers kunskaper Enligt läroplanen skall skolans lärare utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling och muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmet. Av intervjuer med lärare, elever och i dokumentationen framkommer att skolorna inte kontinuerligt följer upp varje elevs kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen. Uppföljning och utvärdering sker dock i ämnena svenska, engelska och matematik. Inspektörerna bedömer därför att uppföljning och utvärdering av kunskaper i andra ämnen än svenska och engelska måste förbättras. Kommunikation av resultat Enligt grundskoleförordningen skall läraren vid utvecklingssamtalen i en individuella utvecklingsplan (IUP) sammanfatta de insatser om behövs för att eleven skall nå målen. Informationen i utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens kunskapsutveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna. Inspektörerna bedömer att skolornas IUP i högre grad bör kopplas till de nationella målen.
---	--

Normer och värden

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att hos eleverna utveckla normer och värden i enlighet med styrdokumentet för vårt skolväsende.

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarsökande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden och eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inspektionen bedömer här Studiemiljö och arbetsro Värdegrundsarbetet Ordningsregler Likabehandlingsplan	Bedömning De statliga kraven inom området uppfylls i väsentliga delar utom när det gäller: Likabehandlingsplan Huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer, skall se till att det finns en likabehandlingsplan för varje verksamhet.
---	---

	I planen skall planerade åtgärder redovisas och den skall följas upp och ses över varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7). För att likabehandlingsplanerna skall vara aktuell i det vardagliga arbetet skall den ange vilka åtgärder som planeras under det kommande året utifrån skolans behov och utifrån de olika diskrimineringsgrunderna. Skolornas likabehandlingsplaner visar inte hur skolorna avser att under året främja barns och elevers lika rättigheter utifrån skolornas behov och de olika diskrimineringsgrunderna som lagen anger. Fritidshemmen som är en egen verksamhet saknas i likabehandlingsplanen. Inspektörerna bedömer att likabehandlingsplanen inte uppfyller de krav som ställs då det inte framgår hur varje skola avser att under året främja arbetet med likabehandling utifrån skolornas behov och de olika diskrimineringsgrunderna. Fritidshemmen måste ha en egen eller synliggöras i likabehandlingsplanen. Se vidare kommunrapporten.
--	---

Ledning och kvalitetsarbete

Inom detta granskningsområde behandlas verksamhetens ledning och personal och om kommunen och skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur kommunens och skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inspektionen bedömer här Personalens utbildning Personalens insikter i de föreskrifter som styr utbildningen Personalens kompetensutveckling	Bedömning De statliga kraven inom området uppfylls i väsentliga delar.
--	--

3.2 Rektors ansvar

Inspektionen bedömer här Rektors förtrogenhet Rektors ansvar för verksamhetens utveckling mot de nationella målen Rektors beslutsfattande	Bedömning De statliga kraven inom området uppfylls i väsentliga delar utom när det gäller: Rektors ansvar för verksamhetens utveckling mot de nationella målen Enligt skollagen skall rektorn hålla sig förtrogen med det dagliga arbete i skolan och det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas.
---	---

	Enligt skolans personal vilar ansvaret för skolans utveckling i praktiken på dem själva. Arbetslagsrepresentanterna i den skolutvecklingsgrupp som bildats styr i viss mån utvecklingsarbetet. Detta arbete kan enligt skolans personal ändå inte ersätta ett tydligt ledarskap för skolornas utvecklingsuppdrag. Inspektörernas intryck är att skolornas personal önskar att rektorn tar ett mer aktiv roll i skolornas utvecklingsarbete. Inspektörernas intryck är att det finns områden där rektorn bör ta en mer aktiv roll, bland annat gäller det personalen samverkan vid Bogesundsskolan. Inspektörerna bedömer att rektorn bör stärka sitt ledarskap för skolornas utveckling.
--	--

3.3 Tillgång till utbildning

Inspektionen bedömer här Skolplikt och tillgång till utbildningsplats Undervisningstid Valmöjligheter Studie- och yrkesorientering Lokaler och läromedel Avgiftsfri utbildning	Bedömning De statliga kraven inom området uppfylls i väsentliga delar utom när det gäller: <i>Elevers tillgång till svenska som andraspråk</i> Enligt bestämmelserna i grundskoleförordningen skall elever som behöver det, i stället för svenska, läsa ämnet svenska som andraspråk. I skolorna finns elever som av skolans rektor bedöms ha behov av att läsa ämnet svenska som andraspråk i stället för svenska. Ämnet svenska för dessa elever är vad inspektörerna uppfattat mer utformat som extra stöd i ämnet svenska i stället för att följa kursplanerna i ämnet svenska som andraspråk. Inspektörerna bedömer att undervisningen i svenska som andraspråk inte bedrivs enligt kursplanen i ämnet utan ges som stöd.
--	--

3.4 Kvalitetsarbete

Inspektionen bedömer här Systematiskt kvalitetsarbete Kvalitetsredovisning	Bedömning De statliga kraven inom området uppfylls i väsentliga delar utom när det gäller: <i>Systematiskt kvalitetsarbete – arbetsplan</i> Enligt grundskoleförordningen skall skolans arbetsplan utarbetas under medverkan av skolans personal samt företrädare för elever och vårdnadshavare. Rektorn beslutar om arbetsplanen. Vad inspektörerna erfar efter intervjuer med elever, lärare och föräldrar så har skolans personal inte medverkat i utarbetandet av arbetsplanen. Inte heller har elever getts tillfälle att medverka.
--	---

	Rektorn framhåller dock att personalen i flera led varit involverad i framtagandet av arbetsplanen. Föräldrar har enligt rektorn varit delaktiga genom brukarrådet, däremot har elever inte varit delaktiga i tillräcklig grad menar rektorn. Inspektörernas sammantagna bedömning är att arbetsplanen inte är tillräckligt förankrad bland skolans personal. Inspektörerna bedömer att arbetsplanen i högre grad bör förankras hos skolans personal och att elevers medverkan i arbetsplanen bör förbättras. Systematiskt kvalitetsarbete – förbättringsarbetet Enligt förordningen om kvalitetsredovisning skall arbetet med kvalitetsredovisning främja skolornas kvalitetsarbete och bidra till att förverkliga utbildningens mål. Kvalitetsarbetet bör såväl anpassas till de olika verksamheternas specifika behov som de övergripande kommunala intressen och behov som kan finnas. Vid intervjuer framkommer att personalen saknar möjligheter att diskutera frågor som bedöms som angelägna för den egna skolans utveckling. (Skolverkets allmänna råd om kvalitetsredovisning.). Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsarbete i högre grad bör anpassas till skolornas egna behov av förbättringsarbete.
--	---

Datum Ort
2007-09-21 Göteborg

Agneta Wennberg
Eva Wallentin